

Aktuelt

Overvågning af olieforurening i Danmark

Projekt Ilanddrevne Fugle

Billeder af olieindsmurte fugle har altid fået stor opmærksomhed i medier og offentlighed. Havfugle er en dyregruppe, som i særlig grad påvirkes af olieforurening på havet, fordi mange arter tilbringer en stor del af tiden ved og på havoverfladen.

For at belyse omfanget af større oliekatastrofers indvirkning på havfuglebestandene i de pågældende områder har man ofte udført tællinger af ilanddrevne fugle. Metoden går i al sin enkelhed ud på, at man langs bestemte kyststrækninger registrerer alle ilanddrevne fugle og noterer, hvorvidt de har olie i fjerdragten eller ej. Tællingerne er blevet kritiseret for at være upålidelige, fordi resultaterne er følsomme over for blandt andet de lokale vejrforhold. Men hvis man bruger den procentvise andel af fuglene, der er olieindsmurte ("olieprocenten"), i stedet for det totale antal berørte fugle, bliver metoden langt mindre følsom over for vind- og vejrforholdene. Udført over en årrække gør sådanne tællinger det muligt at påvise op- eller nedgange i den kroniske olieforurening, dvs. forurening, som ikke har baggrund i større katastrofer, men skyldes hyppige små udslip. Det er således muligt at vurdere, om det generelle olieforureningsniveau stiger eller falder i et givet havområde, ligesom

det er muligt at belyse, om eventuelle tiltag til begrænsning af olieforureningen, f.eks. af lovmæssig art, har nogen effekt. Derudover gør tællingerne det ofte muligt at se hvor langt til havs, olieforureningerne finder sted. Forskellige arter færdes i forskellig afstand fra kysten, og over forskellige havdybder, så artssammensætningen af oliefluglene siger noget om, hvor de er stødt på olien. For eksempel vil en artssammensætning med høje andele af Mallebuk og Ride tyde på forurening fjernt fra kysten, mens høje andele af Sortand eller svaner tyder på forurening i nærmere kysten.

Metoden har blandt andet været brugt til at påvise en nedgang i olieforureningen i den sydlige del af Nordsøen (Camphuysen 1998). Den har også påvist et markant fald i olieforureningen ud for Tysklands kyster efter indførelsen af gratis modtagefaciliteter for spildolie i tyske havne – og en efterfølgende stigning, da denne mulighed blev stoppet (Fleet & Reineking 2000).

Når data analyseres, er det vigtigt, at de forskellige arter eller grupper af arter analyseres separat, da der kan være stor forskel på arternes sårbarhed over for olieforurening. Sårbarheden over for olieforurening hænger hovedsagelig sammen med artens tilknytning til havoverfladen; arter som alkefugle og havænder, der tilbringer megen tid på havoverfladen, er særlig sårbare. Eksempelvis ses ofte olieprocenter på op mod 80% hos Sortand, mens den hos måger i samme område kan ligge på 50% eller mindre.

I Danmark er der blevet talt ilanddrevne fugle hvert år siden 1984 under en landsdækkende tælling i sidste weekend af februar. Denne tælling, som er et led i den internationale overvågning af olieforureningen, bliver udført af et stort antal frivillige ornitologer. Projektet har akkumuleret flest data fra den jyske vestkyst, hvor dækningen her har været størst. Det er ligeledes på vestkysten, at der findes flest ilanddrevne fugle, både som følge af vejrforholdene og fordi relativt få døde fugle findes og fjernes af ræve, idet tætheden af disse er lav de fleste steder langs vesterhavskysten.

For tiden arbejdes der i havfuglegruppen på en videnskabelig publikation, der analyserer de 23 års datamateriale. Manuskriptet forventes at ligge klar i løbet af 2006. Databehandlingen er endnu ikke færdiggjort, men tilsyneladende er der sket et fald i

Havfuglegruppen har indsamlet data om forekomsterne af olieflugle langs de danske kyster i 23 år. Foto: Jan Skriver.

olieforureningsniveauet i Nordsøen og Skagerrak, mens den modsatte tendens gør sig gældende i de åbne dele af Kattegat-regionen.

Generelt oplever projektet et fald i antallet af aktive optællere. Dette ses ofte i forbindelse med langtidsmåneringsprojekter, hvor resultaterne publiceres med flere års mellemrum, så det er svært for den enkelte tæller at se udbyttet af sin egen indsats. Interesserede er derfor altid velkomne til at deltage i tællingerne. Hvis du er interesseret, så henvend dig til undertegnede og få aftalt en kyststrækning, du kan "overtage".

*Jørn Lennart Larsen
jornllarsen@get2net.dk*

Sagen Anders Pape Møller

I 2003 blev Anders Pape Møller (APM) af danske UVVU (Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed) "dømt" for datafabrikationer i en artikel fra 1998 i det videnskabelige tidsskrift *Oikos*.

Afgørelsen blev omtalt både i de danske aviser og de internationale tidsskrifter *Science* og *Nature* (januar 2004).

APM ankede "dommen" til Videnskabsministeriet, der afviste hans klager. Så gik APM til Ombudsmanden, der afviste at beskæftige sig med sagen (april 2005).

APMs franske arbejdsgiver CNRS "frikendte" ham for datafabrikationer i den pågældende artikel i efteråret 2004. "Frikendelsen" bunder i, at efter CNRSs opfattelse kan det hverken lade sig gøre at bevise, at han er skyldig, eller at han ikke er skyldig. APM hævder selv, at de forfalskede data stammer fra en tidligere medarbejder, til trods for at han på et tidligere stadium har meddelt redaktøren af *Oikos*, at han kasserede medarbejderens målinger og målte bladene om.

Referencer

- Camphuysen, K. 1998: Beached bird surveys indicate decline in chronic oil pollution in the North Sea. – *Mar. Pollution Bull.* 36: 519-526.
- Fleet, D.M. & B. Reineking 2000: Have efforts to clean up the marine environment been successful? German beached bird surveys provide an index for oil pollution levels in the southern North Sea. Pp 117-126 i C.R. Rodriguez & C.A. Brebbia (red.) 2000: Oil and hydrocarbon spills, modelling, analysis and control II. – WIT Press, Southampton, Boston.

Udover CNRS har mange kolleger aktivt støttet APM, der p.t. (januar 2006) synes på vej med et comeback, om end i noget skrammet omfang.

Efter UVVUs ministerielle udvanding for et års tid siden er det ikke længere muligt at klage over en kollegas svindel, med mindre man har noget personligt i klemme, for eksempel fordi kollegaen har anvendt ens data uden passende reference. APM-sagen viser, at de kollegiale organer, såsom tidsskrifterne og de videnskabelige institutioner (f.eks. CNRS), har mere end svært ved at håndtere anklager om svindel og – måske – vælger at lukke øjnene, fordi så meget står på spil, i hvert fald i egen selvforståelse.

APM har flere gange annonceret, at han vil gå til de danske domstole og om fornødent til menneskeretsdomstolen i Strasbourg for at blive renset. Dette er ikke sket endnu, men det sker forhåbentlig, for hverken APM eller det videnskabelige samfund kan leve med den nuværende situation.

Jørgen Rabøl